

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni učitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 14.

Ljubljana, 15. mal. srpana 1890.

XXX. leto.

Vsebina: Prof. Fr. Orožen — Ljubljana: O zemljepisnem pouku. (Dalje.) — Gärtner — Dobrava: Kako bi se naše šole najlaže oskrbele s potrebnimi učili. — Jožef Novak — Dobrava: Nekaj besed o čitanju. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Književnost. — Dopisi: Iz Sent Jurija pri Kranju. — Z Dovjega. — Iz Polhovega Gradca. — Z Dobrave. — Iz Sent-Jernej. — Iz radovljiškega okraja. — Iz Postojne. — Iz Črnomlja. — Iz Iga. — Iz Ljubljane. — Iz Gorice. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

O zemljepisnem pouku.

VIII. Zemljepisni pouk pod milim nebom.

Doslej so se privadili učenci zavedanju v šolski sobi in na prostem, a tudi že poznajo načrt šolske sobe. Iz šolske sobe pridemo v druge dele šolskega poslopja. Poslopja načrt pa hočemo izpustiti, ker provzroči učencu razmerno prevelike težave nasproti koristi, katero bi utegnil imeti učenec od tega. Zategadelj je najbolje, da po zavedanju pride na vrsto kar „šolski okoliš“.

Neprecenljive važnosti za pouk je, da otroci iz svojega opazovanja pod milim nebom zajemajo prve zemljepisne pojmove. Dokler in kjer koli mogoče, mora biti pouk nazoren in zategadelj naj pelje učitelj otroke na kak grič, kjer se lahko pregleda okolica. Taki izleti so po naših pokrajinah malone povsod mogoči in samo v slučajih, v katerih ne bi kazalo iz različnih vzrokov prirejati skupnih izletov, zadovoljuje naj se učitelj s tem, da opozarja otroke na to, da opazujejo sami okolico in nje znamenitosti. Pri pouku v šoli pa se mora učitelj razgovarjati z otroki o tem, kar so opazovali v obližji šole. — Ne

dá se tajiti, da imajo skupni izleti z učenci svoje težave, katere pa bode razumen učitelj gotovo lahko premagal. Malo teže nego v šoli bode vzdrževal disciplino ali količkaj izkušenemu učitelju to ne more delati preglavice. V nekaterih krajih ima tudi nerazumno ljudstvo svoje predsodke zoper take izlete. Ali vse te ovire se dajo in se morajo premagati, ako ima učitelj le resno voljo. Uvidel pa bode, koliki uspehi se dajo doseči z zemljepisnim poukom pod milim nebom, kjer bode za ta pouk jedna ura več izdala, nego ves dan v šolski sobi. Ali treba tudi učitelju, da se natanko pripravi za take izlete in da si naredi določen načrt za to, kar hoče doseči z vsakokratnim izletom.

Otroci naj natanko spoznavajo domači kraj in njega okolico in sicer iz svojega opazovanja. Pripravljajo naj se izleti s tem, da dá učitelj po učencih opisati znamenite zgradbe, spomenike, ceste in drugo, kar opazujejo na poti od doma v šolo. Učencem naj se pové o znamenitostih dotičnega okraja pa samo toliko, kolikor je prikladno njih starosti in

razumnosti. Ljudska šola ima nalogo vzgajati misleče državljane in zategadelj ne smejo otroci razmišljeni hoditi mimo zgodovinsko znamenitih stvari. Učitelj naj tudi vplete zgodovino in pravljice, da bode domoznanstvo tem zanimiveje za učence.

Izleti naj se ne prirejajo zmeraj na tisti grič. Učitelj naj pelje učence vsakikrat na kako drugo višavo, da spoznavajo domači kraj od vseh strani in tako dobivajo njega pravo in jasno podobo. Pri takih izletih se bodo lahko dali razvijati prvi zemljepisni pojmovi. Otroke najbolj zanima to, kar sami vidijo. Najprej morajo videti stvar in potem šele se razvija zemljepisni pojem. Pri prvih izletih naj se vadijo učenci tudi v zavedanju; spoznavati morajo zemljepisno smer posameznih cest ter ležo važnejših poslopij in krajev šolskega okoliša.

Učitelj naj uči otroke razumevati, kaj je kolovoz, cesta, ulice, vas, trg, mesto, rodbina, občina, občinsko svetovanje, župan i. t. d. Gledé suhe zemlje se dajo obravnavati: soteska, dolina, ravnina, grič, gora, podnožje in vrh, reber, strmina, groben, gorovje, pogorje, prelaz, gorski sklop, absolutna in relativna višina i. dr.

Pri vodovji: izvir, slap, hudournik, potok, reka, veletok, ustje, ribnjak, jezero, brv, most, polotok, otok i. dr.

Tudi opazujemo pod milim nebom nebo, različne nebésne prikazni, oblake, različno podnebje na južni in severni strani gorá, solčni stan i. dr.

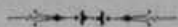
Vsi naštetí zemljepisni pojmovi se ne dajo povsod razvijati in tudi ne v naravni sistematični zvezi. Stvari pa, katerih ne podaja dotični kraj, treba bode spoznavati po pri-

merjanji, samo da se mora učitelj držati v gotovih mejah in da ne zahteva od učencev stvari, katerih ne morejo razumeti. Ker pa kažejo posamezni okraji veliko razliko v zemljepisnem oziru, zadene učitelja važna naloga, da spozna ugodnosti svojega položaja in to dobro uporabi.

Drugače bode poučevati, ako je šola sredi ravnine; drugače, ako je šola sredi gričevja ali sredogorja in zopet druge zemljepisne pojmove bomo razvijali v šolah na morski obali. V pomorskih krajih se razložé učencem najprvo glavni pojmovi o morji in v šolah blizu morske obali se bodo razvijali sprva drugi zemljepisni pojmovi, a kazati jim je tudi morje s kake višine. V krajih, od morske obali oddaljenih, razvijali bomo zemljepisne pojmove o stvaréh, katere se razprostirajo pred nami; o morji pa se pové samo najvažnejše in to šele pozneje, ko otroci že poznajo suho zemljo.

Po vsakem izletu naj se razgovarja učitelj v šoli z učenci o tem, kar so zadnjič opazovali. Pri slednjem izletu naj se poprej prejšnje ponavlja in tako na podlagi že znanih stvari dela dalje. Vsekako pa naj učitelj po vsakem izletu nariše na šolski deski obris malega koščeka zemlje, katerega so opazovali otroci z učiteljem; kazati jim je, kako se dá vsaka reč tudi z risanjem predočiti. Vsaka šola mora imeti svojega kraja ali šolskega okoliša načrt, katerega naj nariše učitelj, dobro poznajoč krajne razmere in posebnosti. Tako bodo spoznavali učenci topografične posebnosti domačega kraja in začeli razumevati zemljevid.

Prof. Fr. Orožen — Ljubljana.



Kako bi se naše šole najlaže oskrbele s potrebnimi učili?

Dasi je vis. c. kr. deželni šolski svet določil, katere učne pripomočke mora imeti vsaka šola, vendar je marsikatera skoro brez vseh; našel sem šole, v katerih bi celo toplo-

mera zaman iskal, dasi ima isti v šoli kaj važen pomen.

Mnogokrat so tej zanikarnosti krivi učitelji sami, a to le radi tega, ker so preveč po-